

Iparragirreraren damua

Berrogeta hamar urte dira Raul L. Berro Egozcue jaunak Argentinako Cordoba-tik igorria "El arrepentimiento de Iparraguirre" Gernika (1953) aldizkariak bere 24. zenbakiko 165-166. orrialdeetan argitaratu zuenetik. Non zekartzan Iparragirrek Karlos zazpigarrena uxatuz egin zituen bertsoak:

*Zuaz, D. Calos zazpigarrena,
Urrun bai gure lurretik;
Ez duzu utzi guretzat pena
Eta tristura besteric;
Lutoz negarrez ama gaisoac
jAy] ezin consolaturic;
Ez degu nai ez gueyago icusi
Zori gaiztoco guerraric.*

Horren ondotik beste zenbait bertso adieraziz. Eta ekarri zuen artikulu harek zer esanik, zeren artean karlista asko zen gure artean eta horiek R. L. Berro Egozcue gezurtizat hartu bai zuten.

Orduan ez bai zen erraza egiazkoak izan zitezkeela esatea ere. Baina zenbaitzuri zalantza sartu zitzaigun, Iparragirre bezalako bategan hori ere ahal zela somatzen bai gendun.

Baina, hara hor, Iparragirreraren mendeurrenez Euskaltzaindikoei elkarlanean kantariaren oroiz zer-

bait egitea bururatu zitzaigunean, zer hoberik hautatuen artean azter lan zehatzak bakoitzari banatzea baino? Justo Garate iker-tzaile zorrotza jubilatua zenez hari eskatu genion Iparragirre Ameriketan azter zezan. Hala bete ere, *Iparragirre* (Euskaltzaindia. Bilbo, 1987) liburuko sailik nagusia bete zigun "Iparraguirre en America" zeritzan lanarekin eta, besteak beste, "Jaungoicoa eta Arbola" zeritzan zazpi bertsoak osatzen duten kanta, Buenos Airesko Unibertsitateko Filosofia eta Letrak fakultateko bibliotekan aurkituaren faksimila igorri zigun. *Iparragirre* liburu horren 239-242 orrialdeetan dator itzulpen ta guzi. Eta bere-bera oraingo grafiaz jarria 353-354 orrialdeetan.

Holako aurkikuntza eta gizonaren joera, ez ziren nolanchikoak. Aipamen berezia merezi zuen eta horregatik, beti zentzu-nezko irakaspenak eskaini dizkigun Euskaltzainburu zen Fr. L. Villasantek hara zer zioen liburu horri egin zion Aataurrekoan: "Zer-nahi gisaz, Karlisten aurreneko gerratean Iparragirre Karlistekin ibili zen. Gero, berriz, Europa kurritu ondoren eta gerra haiek Euskal Herriari ekarri zioten hondamendia ikusi ondoren, badirudi

lehengo bere fedean hoztu egin zela." Ondotik, goian agertzen du-dan bertsoa jartzen du, beste honako hau gehituz: "Zilegi izan bedi bertso hauek aipatzea, bortizkeriarako grinak gure herrian dirauen artean. Edo harri berean

behar ote dugu behin eta berriz behaztopatu?"

Gaur egun ikusten hari gare-na ikusiz, zer irakaspide egokia gure egunotarako. Baina, ikusi nahi ez duena baino itsuagorik ez omen da inor.

J.S.M.